

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Костянтин Олександрович КОЛОМІЄЦЬ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

У багатьох країнах корупція була визначена як загроза демократії та економічному розвитку. Вона виникає внаслідок процесу обміну влади на матеріальні активи, тобто коли компетентна особа виконує або утримується від виконання певних дій за винагороду, а також через слабкість державних, політичних і громадських інститутів, які контролюють і обмежують ці процеси. Зараз світова спільнота серйозно замислюється над тими негативними наслідками (загроза державності, підрив довіри до влади, завдання шкоди особистості, суспільству, функціонування організованої злочинності, падіння рівня професіоналізму співробітників, зниження рівня правосвідомості та духовності), які викликає корупція, і усвідомлює, що якщо заходи, які вживаються окремими державами щодо протидії корупції, матимуть короточасний ефект, усім державам необхідно діяти як єдине ціле, щоб досягти серйозних позитивних результатів [1, с. 277].

Як зазначають вітчизняні дослідники, досвід країн із низьким рівнем корупції свідчить, що система заходів із запобігання корупції має ґрунтуватися на принципах законності, гласності, прозорості, невідворотності покарання осіб, які вчинили корупційні злочини [2, с. 227].

Водночас Україна з огляду на пострадянське минуле, тривале перебування окремих територій у складі Речі Посполитої, Великого князівства Литовського, Османської та Австро-Угорської імперій, а також інших державних утворень має доволі складну та багатоманітну історичну спадщину, що обумовлюється географічним розташуванням на перетині міжнародних торговельних шляхів, а також інтересів різних держав та цивілізаційних парадигм.

Ефективна протидія корупції залишається актуальною в деяких країнах Східної Європи та колишнього Радянського Союзу, зважаючи на те, що прояви корупції є реальною перешкодою для реалізації прав людини, соціальної справедливості, економічного розвитку та ставлять під загрозу належне функціонування ринкової економіки. Проте, якщо таким країнам регіону, як Польщі, вдалося забезпечити реалізацію ефективної антикорупційної політики, то ряд пострадянських країн, зокрема Україна, зіткнулися зі значними перешкодами на шляху подолання корупції та ефективної реалізації національної антикорупційної політики [3, с. 91].

Однією провідною державою світу, яка має унікальний досвід протидії корупції, є Велика Британія. У Сполученому Королівстві нараховується близько 50 поліцейських сил і менша кількість відомств з національною компе-

тенцією, зокрема Національне агентство з боротьби зі злочинністю (NCA), Управління з питань серйозного шахрайства (SFO) і Королівська прокуратура (CPS). Значна частина зусиль, спрямованих на розвиток відносин агенцій з іншими відомствами, визначається стратегіями чи планами (такими як стратегія протидії шахрайству в поліції, Антикорупційний план 2014 року (антикорупційна стратегія Великобританії на 2017–2022 роки), стратегія боротьби з серйозною організованою злочинністю, стратегія боротьби з кіберзлочинністю тощо). Існують ради високого рівня та міжвідомчі домовленості для сприяння розвідці, обміну справами чи міжвідомчій роботі [4, с. 294].

Велика Британія створила Міжнародний підрозділ з боротьби з корупцією шляхом реконфігурації експертів у рамках існуючих інституційних механізмів. Це дозволило виділяти спеціалізовані слідчі та розвідувальні підрозділи в межах існуючих правоохоронних органів, які мали змогу залучати офіцерів зв'язку своїх відомств у країні та іншу технічну підтримку, маючи доступ до спеціалізованих прокурорів CPS. Практика продемонструвала необхідність більшої гнучкості, а також усунення питань розмежування між різними підрозділами та відомствами для більш ефективної координації та співпраці, а також збору розвідданих та обміну інформацією. Таким чином, було досягнуто подальшої реконфігурації існуючих правоохоронних механізмів у плані об'єднання розвідувальної та слідчої роботи. Результатом цього стало створення Відділу боротьби з міжнародною корупцією (ICU) в рамках NCA, у складі якого також перебуває Підрозділ фінансової розвідки Великобританії [4, с. 294].

У Великобританії Управління з боротьби з серйозними шахрайствами (SFO) і Відділ боротьби з міжнародною корупцією (ICU) Національного агентства з боротьби зі злочинністю несуть основну відповідальність за розслідування звинувачень у міжнародному підкупі та корупції. Королівська прокуратура (CPS) переслідує міжнародну корупцію, яку розслідує NCA та інші слідчі органи. SFO займається найсерйознішими випадками шахрайства, міжнародного хабарництва та корупції, а також пов'язаного з ними відмивання грошей, що здійснюються корпоративними організаціями, пов'язаними з Великобританією, або за їх участю. Повний опис повноважень SFO можна знайти в її принциповій заяві. SFO відповідає за правопорушення, скоєні в Англії, Уельсі та Північній Ірландії. Звинувачення, що стосуються Шотландії, зазвичай передаються до NCA та поліції Шотландії. Ключова роль NCA ICU полягає в розслідуванні: відмивання грошей у Великобританії в результаті корупції політично відомих осіб; серйозні та складні випадки хабарництва та великої корупції за участю компаній або громадян Великобританії, які мають міжнародний елемент, але не відповідають повноваженням SFO; будь-які повідомлення, пов'язані з причетністю британської компанії чи особи до хабарництва чи корупції за кордоном. Усі звинувачення у хабарництві за кордоном розглядаються правоохоронними органами Сполученого Королівства в Інформаційно-координаційній палаті щодо хабарництва за кордоном, яка знаходиться в Національному центрі боротьби з економічною злочинністю та передається до відповідного органу для розгляду питання про подальше розслідування [5].

Таким чином, досвід Великобританії може бути використаний для вдосконалення діяльності підрозділів внутрішньої безпеки Національної поліції, зокрема в процесі організації їх ефективної взаємодії з іншими суб'єктами протидії корупції у процесі створення за британським зразком ефективної системи погодження на рівні керівництва цих органів і підрозділів. При цьому мова йде не лише про надання згоди на проведення певної діяльності. Дане погодження має охоплювати широке обговорення на рівні спільних зустрічей, конференцій, консультацій з громадськістю та незалежними експертами в галузі, висвітлення інформації у медіа з метою визначення думки населення про запропонований аспект взаємодії. Слід також за британським зразком у процесі створення нових антикорупційних органів виходити з того, вирішенням якої саме проблеми займатиметься такий орган, чи наразі дана проблема визначена достатньою мірою, щоб виправдати потребу у спеціальній організації, чи не вирішується вже дана проблема у процесі діяльності інших органів, у тому числі підрозділів внутрішньої безпеки, чи у державі на даному етапі розвитку можливо сформуванню системи правових, інституційних та інших гарантій, що будуть забезпечувати організаційний розвиток такого органу.

Список використаних джерел

1. Topchii V., Zadereiko S., Didkivska G., Bodunova O., Shevchenko D. International anti-corruption standards. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. № 7 (5). pp. 277-286.
2. Cherniei V., Cherniavskiy S., Babanina V., Ivashchenko V. Criminal remedies and institutional mechanisms for combating corruption crimes: the experience of Ukraine and international approaches. *Juridical Tribune-Tribuna Juridica*. 2022. № 12 (2). pp. 227-245.
3. Kulyk K. Control and prevention of corruption crimes in ukraine and lithuania during the state of emergency and martial law. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2024. № 7 (4). pp. 376-400.
4. Can Anti-Corruption Agencies be Successful in Combating Corruption? // Anti-Corruption Agencies. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/370841611672108251-0090022021/original/AntiCorruptionAgencies.pdf>.
5. Anti-corruption // GOV.UK: сайт. URL: <https://www.gov.uk/government/collections/anti-corruption>.